This Article is written by
Geeta Raj
from book "Sindhyat Jo Upasak "
compiled by Rukmani Chainani
published in year 2002

سنڌي ساهتيہ جو هڪ اُهو خدمتگار جنهنجو قدر ڪنهن نہ ڪيو.....

- گيتا راڄ

چوندا آهن، هڪ سخت طبيعت واري انسان جي سنگ
پر، هن جي ظابطي هيٺ ڪير بهتر سکي سگهندو آهي.....
پرائي سگهندو آهي..... شايد تعليم يا تربيت وٺڻ دوران
هن انسان کي، ڪافي تڪليف ٿئي..... شايد صبر جواب
ڏيئي بيهي.... پر اهو سڀ ڪجهہ برداشت ڪري
ظبط سان پاتل سکيا سان هو صحيح معنيٰ ۾ گيان
عقل جو ڏٺي ٿي سگهي ٿو. بنه ساڳئي نموني جيئن سون
بنيءَ ۾ جلڻ بعد چلڪات ڪڍندو آهي.

اهڙي سخت طبيعت ۽ محڪم ارادي واري شخص
جو نالو آهي 'اي. جي. اُتم'. پريم سان ڪم ڪڍائڻ
حليمائيءَ سان ڪنهن کي نصيحت ڏيڻ، شايد سندس شخصيت
جي برخلاف آهي. دٻ سان پنهنجو ڪم ڪرائڻ..... پنهنجي
ڳالهہ مڃائڻ اُتم جي شخصيت جو حصو آهي.

آهي تہ اها بہ سٺي خاصيت، اُتم جيان اوچو اُڏ
پنهنجي مقصد لاءِ، ساهتڪ خدمتن لاءِ..... پر پوءِ بہ هر
چيز کي هڪ مريادا هوندي آهي.

اُتم..... شايد اُتمچنداڻي آکہ جو Short form آهي.
جيڪڏهن منهنجي ڄاڻ مونکي دوکو نٿي ڏئي تہ سندس
آکہ اُتمچنداڻي آهي. حيدرابادين ۾ اُتمچنداڻي آکہ معنيٰ
خانداني ماڻهو، نڪ اوچو، ڪلها نوڪي چوندو، 'مان اُتمچنداڻي
آهيان.....' اُتمچنداڻي پئسي وارا، واپاري طبقي وارا، اوچا

پر ان سان گڏوگڏ هڪ ٻي ۽ ڪامنا اُتم ته اهو سڀ ڪندي دل کولي وڏا ٿهڪ ڏئي، جو سندس چهري جي مشڪن لاءِ لاپڊايڪ ٿيڻ سان گڏوگڏ باقي ٻين اديبن جا اُتم لاءِ گلا شڪوا به دور ٿي ويندا.

ڀُلون چڪون ته هر انسان کان ٿينديون آهن. هتي ماڻ اهو اتهاس لکڻ نٿي چاهيان ته ڪنهن جي چوڪ سان سنڌي ادب جو ڪيترو نقصان ٿيو. سنڌي ٻوليءَ جي آئيندي کي ڪهڙي ضرب پهتي. پر اهو پڪ سان چئي سگهان ٿي ته اُتم جهڙو محڪم ارادي وارو شخص، اُصولن جو پڪو، پنهنجي ڊارٽائن انوسار سنڌي ادب جي جوت جلائيندو رهيو آهي ۽ ان لاءِ سندس ڪيل قربانيون وسارڻ جهڙيون ڪونهن.

Standard، اهي ڪلا ۽ ڪلاڪار مان ڇا ڄاڻن؟ هنن جي سمجھ
موجب ڪلاڪار کي ڌن سان خريد ڪري سگھبو آهي. جنهن
ڪري پاڻ ڪلا جي شيوا ڪري، اُپاسنا ڪري، بک ڪونه
سهندا. سچ ئي آهي ..... ڪلا/ساهتيہ جي شيوا ڪرڻ يعني
تپ ڪرڻ، ساڌنا ڪرڻ يعني ڪڏهن مخالفت ته ڪڏهن
غريبيءَ سان مقابلو ڪرڻ .....

اتفاق سان يا تقدير سان ڪڏهن ڪو ساهتڪار/ڪلاڪار
مشهوريءَ جي ڏاڪن تي چڙهي، ڪاميابيءَ سان لڪشمي
ديويءَ جو پاتر ٿي سگھندو آهي. سرسوتيءَ جو لڪشميءَ
سان سنگم ڏاڍو مشڪل جو آهي. باقي ساهتيہ ۽ ڪلا جي
خدمت آهي سچ پچ مکڻ جي شيخ پچائڻ. اهو پهاڪو
جنهن ٺاهيو، کهڙي سلسلي ۾ ٺاهيو.... پر سچ ته
ڪلاڪار/ساهتڪار کي شايد مکڻ کان به سڪڻو پوندو آهي.....

اهڙن ساڌڪن مان هڪ آهي 'اُتم'، جنهن زندگيءَ جي
هر نعمت کي نڪرائي، سنڌي ساهتيہ/ادب جي شيوا جيءَ
جان سان ڪئي، لگن سان ڪئي، پوري ايمانداريءَ سان
هلي يا ڪٽي ائين چئجي ته اُتم تي سنڌيت جو جنون
سوار آهي. صحيح معنيٰ ۾ هو سنڌيت جي پريم جو
متوالو آهي.

اهو عالم آشڪار آهي ته جڏهن گهر جو مڙس ڪمر
ڪشي ڪا راه اپنائي ٿو ته سندس ڪٽنب به انهيءَ راه
جي ڪنڊن/گُلن جو مڪاميلو ڪري ٿو. نصيبان ڪيس سندريءَ
جهڙي سُندر، سُگهڙ، احساس ڀري دل جي مالڪڻ، هڪ
قابل ڪنوار جو ساٿ مليو، جنهن پنهنجي لاجواب، سهڻي،

منيِ، سپڪ بوليِ/اسٽائيل سان سنڌي ساهتيہ جا گهڙا پري
چڙهيا آهن. بيشڪ سندريءَ تي ڪيس ناز هئڻ گهرجي
نٿي چاٽان انهيءَ جو شرف اُتم کي ڏيڻ کپي يا سندس
ارڌانگنيءَ کي. ليڪڪا هجڻ ناتي، سندريءَ جو پنهنجو
هڪ الڳ وجود هجڻ کپي. پنهنجيِ سوچ، پنهنجا
پر پوءِ بہ هيءُ تہ بلڪل نجيِ ناتو آهي.
خير/هتي ذڪر ٿيِ رهيو آهي اُتم جي شخصيت
بهتر ٿيندو تہ سندس خدمتن جو ئيِ ذڪر ٿئي .....
مان ڪنهن زماني ۾ اُتم کي ’اؤرنگزيب‘ سڏيندي هلي
ڪلا پرڪاش اهڙي ٽائيٽل تي خوش ٿيندي هئيِ.
ان ڳالهہ جيِ اُتم کي خبر ڪانهي (مان ان
ڪان معافيِ طلبگار آهيان).
جيتوڻيڪ ان جي پنيان هڪ خواهش لڪل هئيِ
اُتم کي ڪلندو ڏسون، ڳالهہ بنه مذاق جيِ آهي.
۽ مان سوچينديون هيونسين تہ ڪا اهڙي ترڪيب
جو اُتم دل کولي ٽهڪ ڏئي. پر تنهن وقت اُتم
ٽهڪن جو مارڪيٽ ڏاڍو high هو، جو اسين ملهہ
نہ سگهياسين ۽ اُتم جا ٽهڪ هڪ تواريخ بڻجيِ ويا.
وقت واريءَ جي ڍير جيان هٿن مان کسڪندو
زماني ست سمنڊ پار ڪرائي اديبن جي دنيا کان
ڪري ڇڏيو ۽ اُتم کي ڪلائڻ جيِ ڪوشش اڌوريِ
ويئيِ. شايد ذهن مان ئيِ نڪري ويئيِ .....
زماني بعد رڪمڻيءَ جي زور ڀرڻ تي اُتم جهڙي
تي ڪجهہ لکڻ جيِ جُريت ڪري رهيِ آهيان، جيتوڻيڪ

امير جي صحبت ۽ ساٿ ۾ رهڻ کي زمانو گذري چڪو آهي.

منهنجي خيال موجب اُتم جهڙي قرباني کي چند شخص ئي ڪري سگهندا آهن، جو سرڪاري نوڪريءَ ۾ وڏي عهدي تي هجڻ باوجود به ان جو فائدو نه وٺي سگهيو. چاهي ها ته ترقي ڪري عهدي جو فائدو وٺي عيش جي زندگي گهاري سگهي ها، ٻچڙين کي ۽ سندريءَ کي high standard ڏيئي سگهي ها، جديد زماني جو سڀ نعمتون حاصل ڪري سگهي ها. پر اُتم انهيءَ جي بدلي هڪ سادي، سچي زندگي بسر ڪرڻ جو فيصلو ڪيو ۽ ڏينهن رات سنڌي ادب جي شيوا ڪندي، 'نئين دنيا' جهڙو معياري پرچو ڪڍي، ساهتيه کي اوچي مواد سان ڀرپور ڪيو، جنهن ڪري معياري اديبن کي هڪ پليٽفارم مليو پنهنجين رچنائن کي ڇپائڻ جو. پڪ اُتم ٻيا اديب، سندس ساهتڪ پهلن کي ڇُهي، وستار سان سندس ادبي خدمت جو بيان ڪري چڪا هوندا. تنهن ڪري ان پهلوءَ کي اتي ئي ڇڏي صرف ايترو ئي چونديس ته اُتم سنڌيت جي هر ميدان ۾ اڳرو رهيو. سنڌي ٻولي، سنڌي ساهتيه لاءِ اڪٽ پيار هن ڪان ساڌنا ڪرائيندو رهيو ۽ هو pointed mind One سان هڪ ئي مقصد ڏانهن وڌندو رهيو.

دلي تمنا اٿم، سائين اُتم کي سُٺي صحت بخشي جو اڃان به هو پنهنجي دين سان سنڌي جاتي، سنڌي ٻولي، سنڌي ساهتيه جي ٽمٽمائيندڙ ڏيئي ۾ تيل ڀريندو رهي. جوت کي جهمڪائيندو رکي.